

Ze is in deze groote stad, „die veel volks heeft”, geen licht geweest op den kandelaar, geen stad op een berg, geen zout, dat bederf kon weren; maar in zondige achteloosheid en vleeschelijke zelfgenoegzaamheid is ze der wereld te zeer gelijkvormig geworden. Haar voorgangers hebben niet genoeg gewaakt en de leden der gemeente zijn te tragelijk in ijver voor 's Heeren Naam ontstoken. En zoo dreven we steeds verder af; tot we eindelijk in zoo jammerlijken Kerkstaat geraakten, dat de spotter zijn lust aan ons kreeg.

Niet alsof de Heere onze God de Kerk zijner martelaren *ganschelijk* verlaten had. Ook hier ter stede heeft de ontrouw van zijn herders en van zijn volk *Zijn* trouw niet te niete gedaan, en niet diep genoeg kan de zelfbeschaming gaan, waarmee geroemd mag in de lankmoedigheid van den Ontfermer, die nog altoos voortging krachten in ons midden te doen; menigen distel omzette in een mirteboom; en nog keer op keer ons Leeraren schonk, die in zijn Naam wisten te spreken naar het hart van Jeruzalem.

Maar juist deze goedertierenheden des Heeren deden den jammer, waarin onze Kerk allengs dieper inzank, slechts te schreiender uitkomen. Gij weet dan zelve ook maar al te goed, hoe achtereenvolgens alle heiligheden des Heeren openlijk van onze kansels aangerand en geloochend *zijn* en nog *worden*, en hoe er in den loop der eeuwen bijna geen ketterij in 's Heeren Kerk is opgedoemd, die niet ook thans weer haar verdervenden invloed uitoefende. En waar op die wijze het fundament der Apostelen en Profeten wierd ondermijnd en losgewoeld, hoe kon het daar anders, of ook de zedeloosheid en de ongerechtigheid moest naar alle kanten tuchteloos uitbreken en vaak een ban leggen op veel wat stille vroomheid nog in de kracht des Heeren deed.

Zoo is de waarheid Gods in ons midden gelasterd, zoo zijn de Sacramenten ontheilgd, zoo is de goddeloosheid als een stroom over dit heilige akkerveld uitgegoten, en een Kerkregeering, die te midden van zulk een onduldbaren toestand toch nog den schijn van plechtigen ernst wilde behouden, *moest* zich wel in allerlei leugenachtige schijnvertooning verloop, opdat nog zekere kerkelijke *deftigheid* na mocht blinken, in wat almeer zijn innerlijke waarheid verloor.

Door deze innerlijke holheid werd het ambt onder ons dan ook met zulk een schrikkelijke machteloosheid geslagen, dat van de 175,000 personen, die als tot ons behorende gerekend wierden, hoogstens één tiende deel nog met de gemeente opkwam; aan het heilig Avondmaal (de pas „aangenomenen” nu uitgezonderd) een nauwelijks noemenswaard deel toetrad; de armverzorging door stedelijke, genootschappelijke en particuliere weldadigheid almeer aan de Kerk uit handen werd genomen; de zaak der in- en uitwendige Zending buiten onze Kerk omging; de tucht geheel wegviel; de groote godshuizen der gemeente vaak booze geruchten deden hooren; de Sabbat in toenemende mate ontheilgd wierd; en alle herderlijke zorg niet ongelijk werd aan een uitscheppen van de zee met een hoosvat, daar het toch van zelf sprak, dat een zoo uiterst klein getal van onderling verdeelde, vaak zorgelooze en in valsche banden geklemde herders, bij geen mogelijkheid eene schare van straks tweemaal honderd duizend Kerkleden door persoonlijke zielzorg konden stichten.

Er *was* dan ook geen saâmleven meer. In onze steeds aanwassende gemeente liep ieder zijn eigen pad en ging ieder zijn eigen gang, en de beste kracht van uw Opzieners moest (o, het was God geklaagd, al overkwam het ons om onzer zonden wil) moest verspild en verkwist in een eindeloos